

حملات سایبری و حقوق بین الملل عمومی

سید نامدار

مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی

کلیه حقوق محفوظ و متعلق به مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی است.
هر نوع تکثیر یا نشر تمام یا بخش‌های مستقلی از این کتاب، منوط به اجازه کتبی ناشر است.

نویسنده: سعید نامدار

ناشر: مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی

طراحی جلد: محمد نیازی

صفحہ اُرا: محمد نیازی

نوبت چاپ: اول - پاییز ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

نشانی انتشارات:

تهران، خیابان پاسداران، بالاتر از میدان نوبنیاد، نبش کوهستان هشتم، موسسه آموزشی و تحقیقات صنایع دفاع،
تلفن: ۲۲۸۰۸۷۹۲-۲۲۸۰۸۷۳۷

دیباجه:

یکی از مهم‌ترین مسائل حقوق بین‌الملل که داعی اصلی شکل‌گیری آن نیز بوده، پدیده ویرانگر جنگ است. حقوق بین‌الملل تلاش نموده تا توسل به زور توسط دولت‌ها را ممنوع نموده و همچنین رفتارها و نبردهای صحنه تخصص را قاعده‌مند نماید. با وجود موفقیت‌هایی که حقوق بین‌الملل سنتی (کلاسیک) در کاهش منازعه در سطح جهانی داشته اما به هیچ عنوان نتوانسته موجب ریشه‌کنی آن‌ها شود. پیشرفت فناوری به خصوص فناوری‌های الکترونیکی و سایبری فرصتی را به کشورها اعطا نموده تا زمین نبرد را از دریا، خشکی و هوا به فضای مجازی منتقل نمایند. در جایی که با صرف کمترین هزینه و کمترین زمان قادرند بیشترین آسیب و تلفات را به دولت‌های دیگر وارد آورند چرا که تمامی شریان‌های حیاتی کشورها وابسته به فناوری دیجیتال و سایبری گشته و خطوط هواپیمایی، سیستم‌های نیروگاه‌های تولید برق، سیستم بانکی، تجارت و بورس همگی وابسته به این فناوری بوده و هرگونه اختلال در آن‌ها می‌تواند میلیون‌ها دلار آسیب مالی و حتی تهدید انسانی ایجاد نماید.

با وجود این، سرعت تطبیق و رشد علم حقوق هیچ‌گاه قدرت پایاپایی با فناوری را نداشته و فرسنگ‌ها از آن جا مانده است. لذا در صورت تحلیل این پدیده‌های نوین و تالیف کتاب و مقاله بیش از پیش احساس می‌شود که وضعیت در کشور ما که از سال‌های گذشته مورد حملات گسترده سایبری قرار گرفته بیش از سایر کشورها عینیت یافته است. حمله استاکسنت به تأسیسات هسته‌ای نطنز یکی از سنگین‌ترین و مخرب‌ترین حملات سایبری است که تا بحال علیه زیرساخت‌های حیاتی یک کشور به وقوع پیوسته که متأسفانه به دلیل عدم آگاهی نسبت به وضعیت حقوقی ایجاد شده، پاسخ حقوقی متناسب در عرصه جامعه جهانی نسبت به این حمله صورت نگرفت.

در آخر باید این نکته را در نظر داشت که پیشرفت و تکامل در علم حقوق میسر

نمی‌گردد مگر آنکه محققان و دانش‌آموختگان حقوق بعنوان نسل جدید جامعه حقوقی با شناخت از پدیده‌ها و رخدادهای نوین جامعه به تحلیل و بررسی آنها پردازند، در این بین حقوق بین‌الملل عمومی یکی از پویاترین شاخه‌های علم حقوق بوده که به دلیل گستردگی جغرافیایی و تنوع فرهنگی تابعان اصلی آن (یعنی کشورها) و وجود نظام‌های حقوقی متنوع و رخدادهای مختلف جهانی بیش از سایر گرایش‌ها نیازمند اندیشه‌ورزی و تلاش نسل جوان‌تر حقوقی می‌باشد. اکنون مسرورم که این ضرورت توسط یکی از دانشجویان کوشای بنده درک و این ملحق و انجمنی جوان را بر آن داشته ادبیات حقوق بین‌الملل در حوزه سایبری را توسعه بخشید. این است کتاب حاضر مورد استفاده دانشجویان، محققان و حقوقدانان کشور قرار گیرد.

سید باقر میرعباسی

پاییز ۱۳۹۸ - تهران

خلاصه مدیریتی

فصل اول: مفاهیم و مبانی نظری

مبحث اول: مفاهیم

گفتار اول: تعریف اصطلاحات فنی در حوزه حملات سایبری

گفتار دوم: تمایز حملات سایبری از سایر مفاهیم مشابه

مبحث دوم: تاریخچه

گفتار اول: تاریخچه تحول نبرد هم‌زمان با تحول فناوری

گفتار دوم: تاریخچه وقوع حملات و خرابکاری‌های سایبری

مبحث سوم: چارهای رویکردهای کلی حقوق بین‌الملل به حملات سایبری

مبحث چهارم: رویکردهای سیاسی، حقوقی آمریکا به حملات سایبری

گفتار اول: رویکردهای سیاسی، حقوقی دولت آمریکا در قبال حملات

سایبری

گفتار دوم: حقوق کیفری آمریکا در خصوص حملات خرابکاری‌های

سایبری

فصل دوم: بررسی حملات سایبری از منظر حقوق بین‌الملل عمومی

مبحث اول: حقوق توسل به زور (حقوق بر جنگ)

گفتار اول: حقوق حاکم بر جنگ

مبحث دوم: حقوق بشردوستانه بین‌المللی

گفتار اول: اصل اقدام احتیاطی (معیار مراقبت دائم)

گفتار دوم: اصل تناسب

۱۱۳	مبحث سوم: اصل عدم مداخله و اصل برابری حاکمیت
۱۲۳	فصل سوم: حقوق خودیاری و حملات سایبری
۱۲۷	مبحث اول: اقدام متقابل (تلافی جویانه)
۱۳۰	گفتار اول: شرایط و ضوابط اقدامات متقابل (تلافی)
۱۳۳	گفتار دوم: اقدامات متقابل و حملات سایبری
۱۳۶	مبحث دوم: حق دفاع مشروع
۱۳۶	گفتار اول: تبیین حق دفاع مشروع
۱۴۱	گفتار دوم: رویکردهای تئوریک به مفهوم حمله مسلحانه
۱۵۲	گفتار سوم: مفهوم ممانعت مسلحانه و حمله سایبری
۱۶۹	گفتار چهارم: اصول دفاع مشروع
۱۷۸	گفتار پنجم: حق ایران برای دفاع مشروع در برابر حملات سایبری
۱۸۱	مبحث سوم: حق دفاع پیش‌دستانه در حوزه حملات سایبری
۱۸۱	گفتار اول: تبیین دکترین دفاع پیش‌دستانه
۱۸۲	گفتار دوم: حالت‌های مختلف دفاع پیش‌دستانه
۱۸۵	گفتار سوم: تبیین دکترین دفاع پیشگیرانه
۱۹۱	گفتار چهارم: تمایز مفهوم دفاع پیش‌دستانه از دفاع پیشگیرانه و دفاع قطع‌کننده
۲۰۰	گفتار پنجم: سیر تاریخی اندیشه دفاع پیش‌دستانه
۲۱۸	گفتار ششم: استدلال‌های موافقان و مخالفان دفاع پیش‌دستانه
۲۴۰	گفتار هفتم: دفاع پیش‌دستانه و حملات سایبری

۲۴۳	فصل چهارم: مسئولیت بین المللی دولت‌ها در قبال حملات سایبری
۲۴۴	مبحث اول: تئوری مسئولیت بین المللی دولت‌ها
۲۴۴	گفتار اول: تبیین دکترین مسئولیت بین المللی دولت‌ها
۲۴۹	گفتار دوم: تعهدات دولت‌ها در قبال افعال متخلفانه بین المللی
	گفتار سوم: تعهدات دولت‌ها در قبال ایراد خسارات ناشی از اعمال
۲۵۶	خ نشده
۲۶۱	مبحث دوم: از وقوع فعل متخلفانه بین المللی در حملات سایبری
۲۶۲	مبحث سوم: انتساب مسئولیت بین المللی به دولت‌ها در حملات سایبری
۲۶۲	گفتار اول: انتساب عام و عامل مله سایبری
۲۶۷	گفتار دوم: انتساب حملات سایبری به دولت متخلف
	مبحث چهارم: سازوکارهای مسئولیت و در لماسی سایبری ایران
۲۷۵	در برابر حملات سایبری
۲۷۶	گفتار اول: مراجع سیاسی
۲۷۹	گفتار دوم: مراجع قضایی
	گفتار سوم: دیپلماسی سایبری و نقش اقدامات یکجانبه ایران در
۲۸۹	پرونده سایبری
	فصل پنجم: حملات سایبری عوامل غیردولتی (تروریسم سایبری)
۲۹۵	و جاسوسی سایبری
۲۹۶	مبحث اول: حملات سایبری عوامل غیردولتی (تروریسم سایبری)
۳۰۴	مبحث دوم: جاسوسی سایبری

۳۰۴ گفتار اول: تبیین جاسوسی سایبری

۳۰۶ گفتار دوم: جاسوسی سایبری در حقوق کیفری جمهوری اسلامی ایران

۳۱۳ منابع